

Agressie jegens klasgenoten bij kleuters: een structurele analyse

Marjolijn Vermande
Edwin van den Oord
Paul Goudena
Jan Rispens

Universiteit Utrecht, Capaciteitsgroep Kinder- en Jeugdstudies

Pesten als groepsverschijnsel

Voorbeeld: rollen van Salmivalli et al. (1996):

- pestkop
- assistent / aanmoediger
- slachtoffer
- verdediger
- buitenstaander

nauwelijks onderzocht bij kleuters

Kleuters (groep 1) zijn speciaal

- nieuwe eisen:
voor het eerst
naar school
- meer agressie
- vooral fysieke
agressie



Probleem: beperkte cognitieve capaciteiten van kleuters

o.a.:

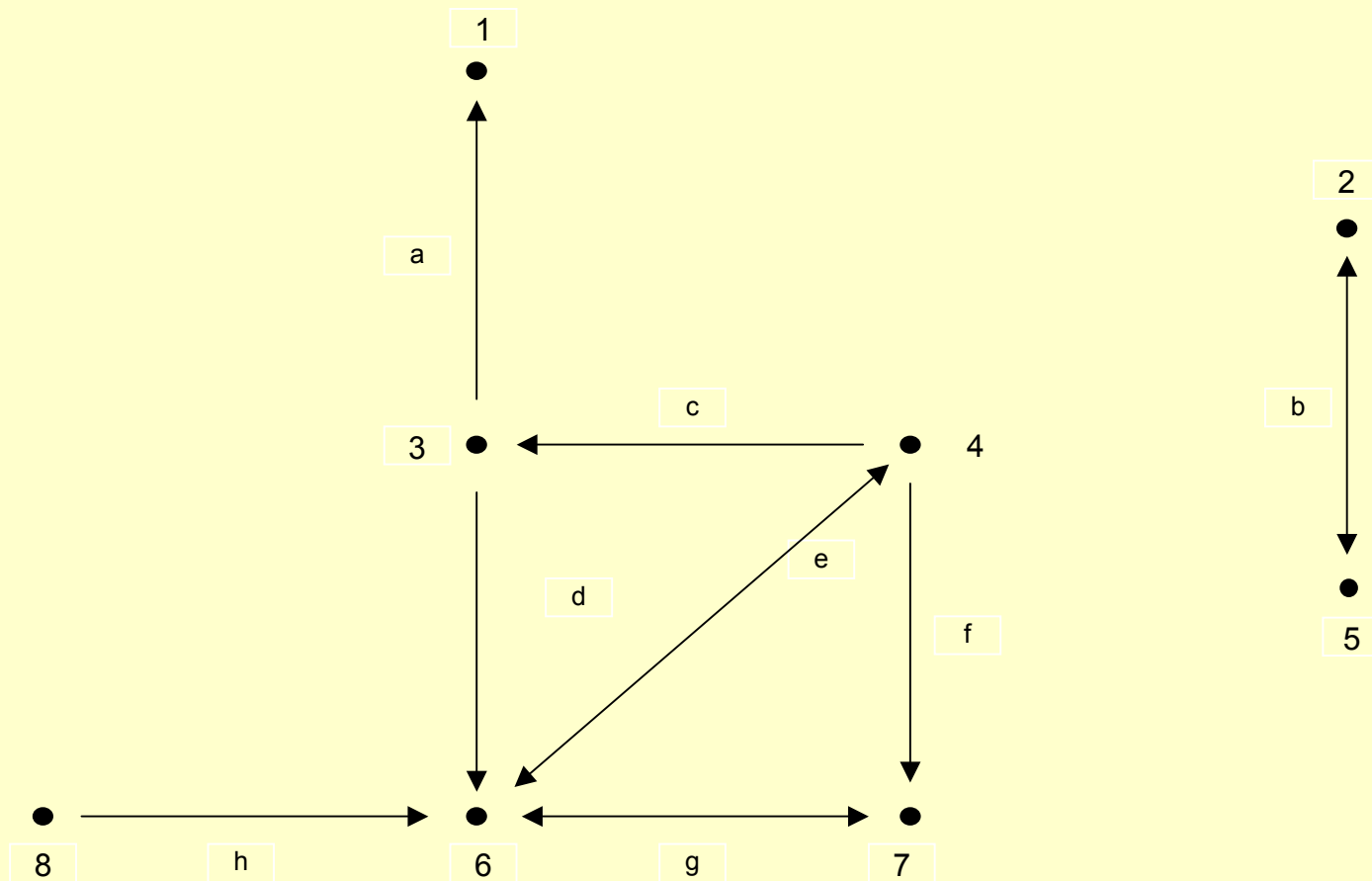
- begrip
- geheugen
- concentratie
- taal



Andere aanpak

- eenvoudige vragen
 - Wie schopt of slaat jou wel eens?
 - Wie pest jou wel eens?
- complexe analyses
 - sociaal-netwerkanalyses

Sociaal netwerk: entiteiten en relaties



Sociaal-netwerkanalyse

- gericht op structuren (patronen) in relaties tussen entiteiten
 - (nog) niet veel gebruikt in onderzoek naar agressie en pesten
-

Doelstelling onderzoek

Structuur van agressieve relaties in de kleuterklas

- fysieke agressie: schoppen/slaan
- algemene agressie: 'pesten'

Validiteit van de data

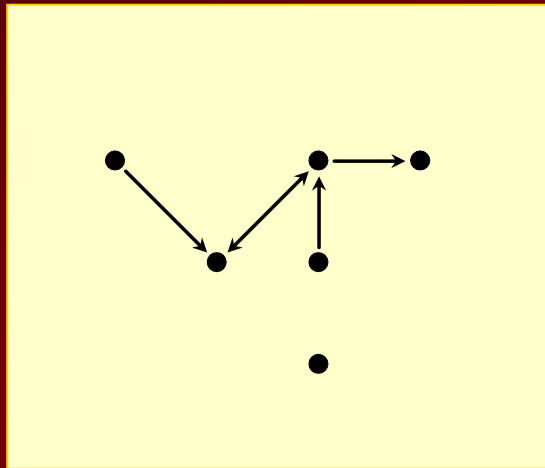
Model-based approach

Acht structurele modellen op basis van literatuur over

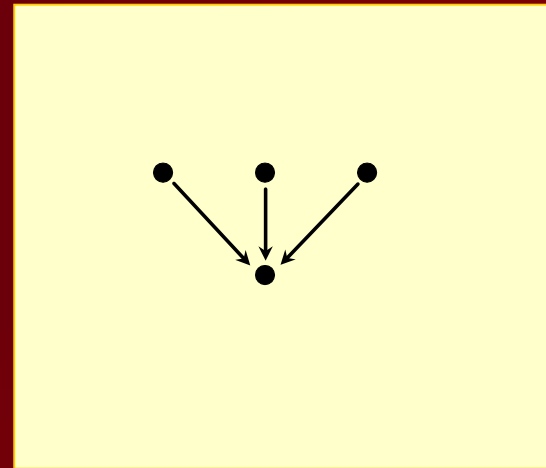
- agressie en pesten
- sociale netwerken

Structurele modellen 1 - 4

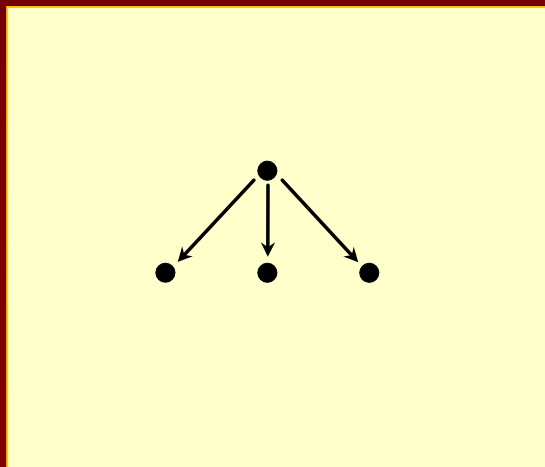
Toevals-
model



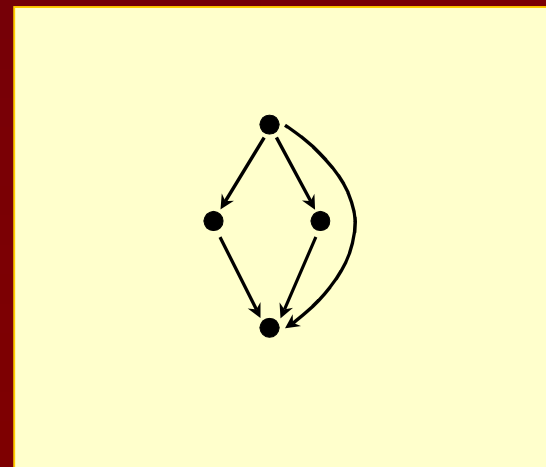
Centraal-
slachtoffer-
model



Centrale-
dader-
model

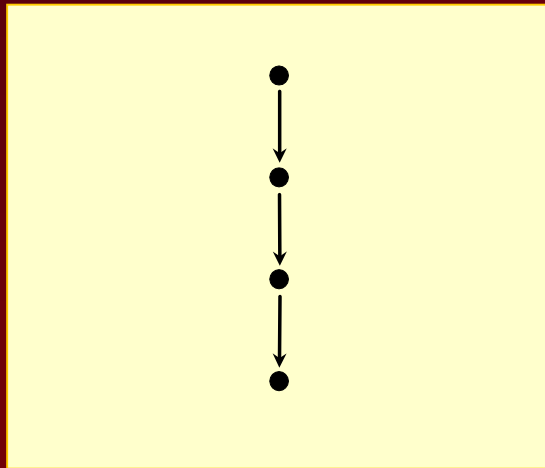


Combinatie-
model

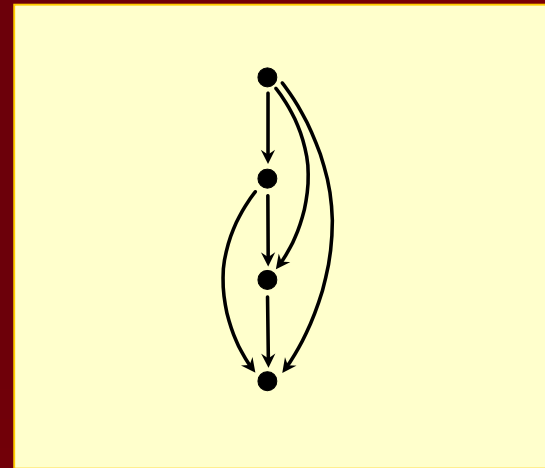


Structurele modellen 5 - 8

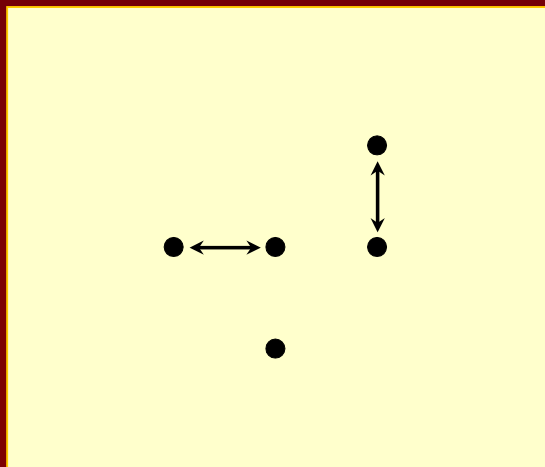
Hierarchisch model



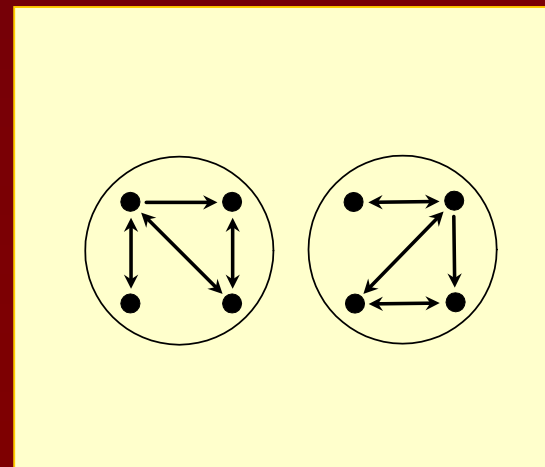
Dominantie model



Incidenten model



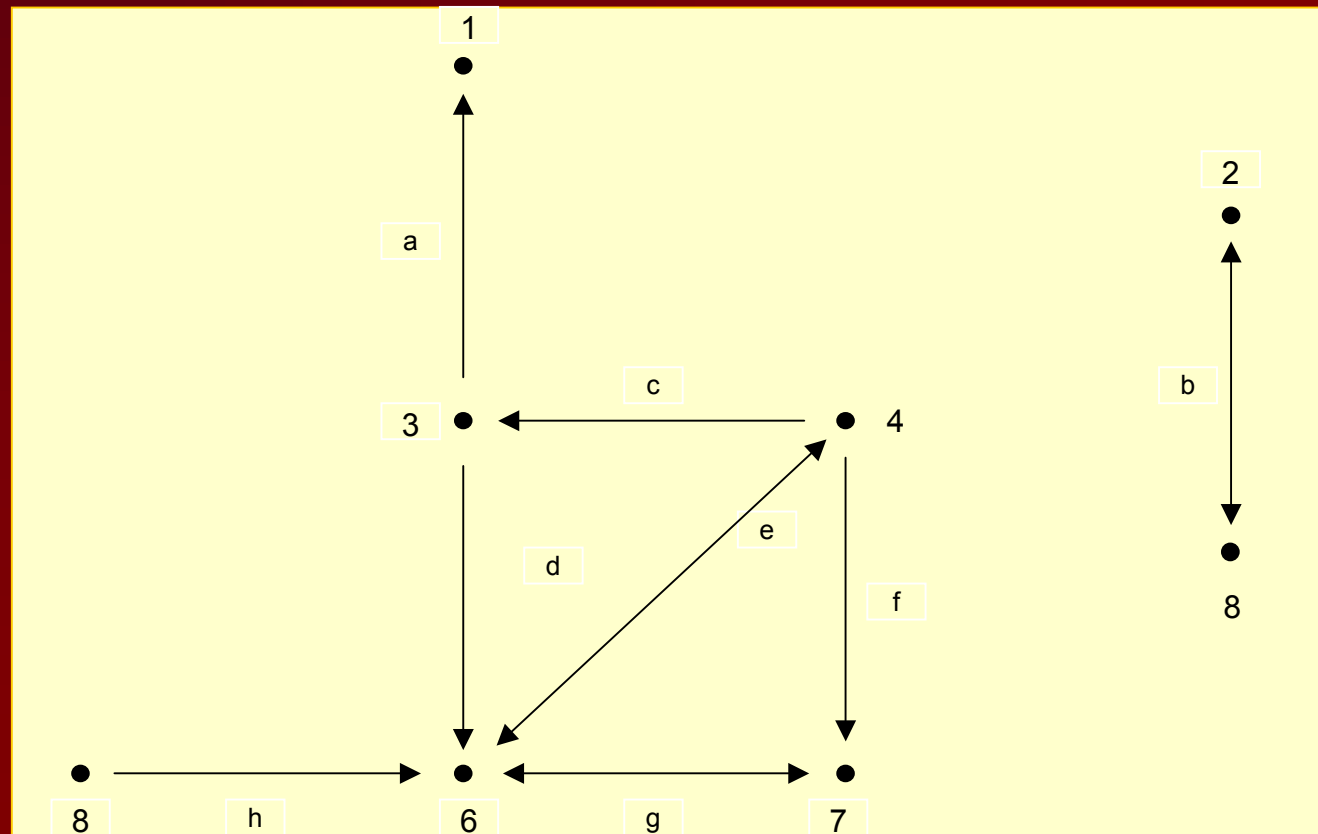
Subgroepen model



Structurele variabelen

Negen variabelen per kind

- 'outdegree'
- 'indegree'
- 'degree'
- 'outdistance'
- 'indistance'
- 'outreachability'
- 'inreachability'
- 'betweennes'
- proportion
- transitive rel.



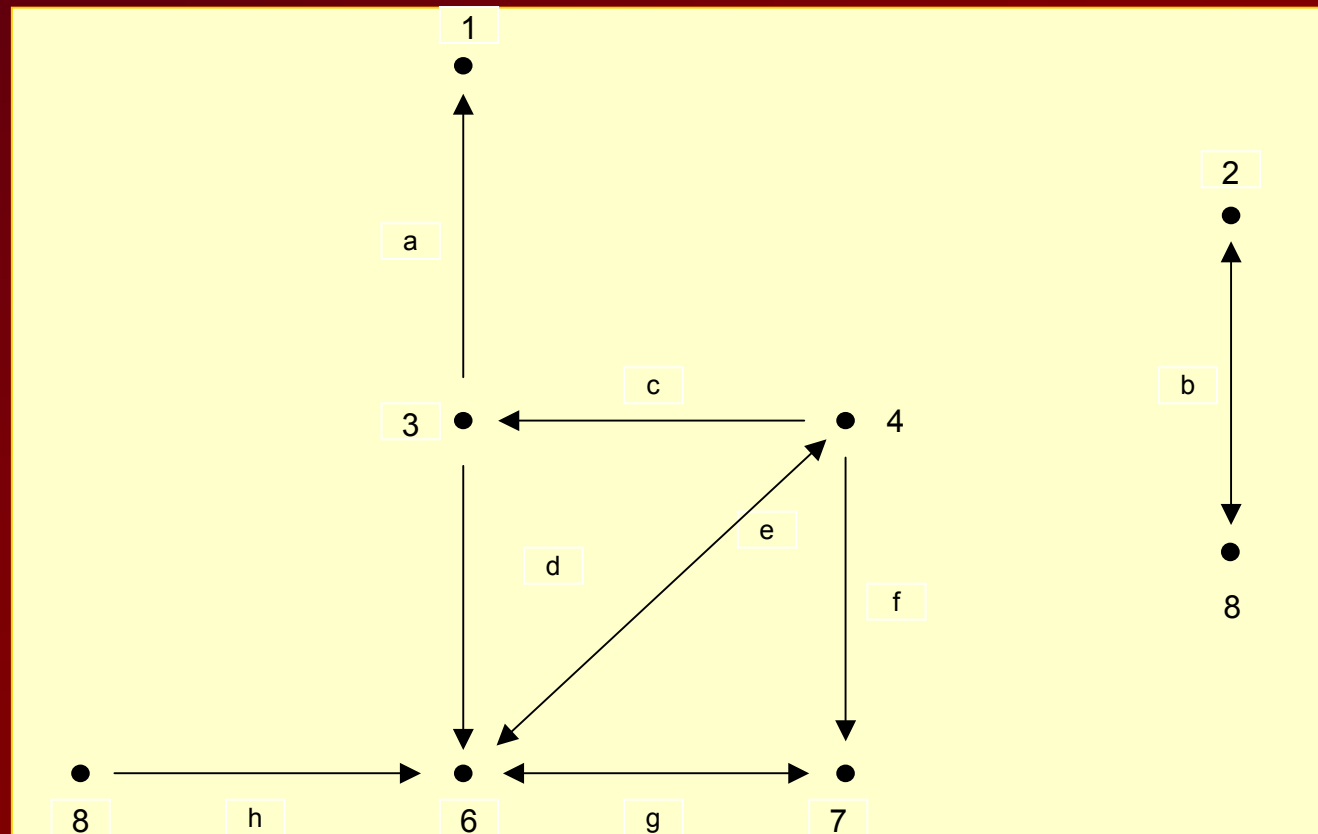
Structurele variabelen (vervolg)

Twee variabelen per klas

- aantal 'strong components'
- aantal 'isolated mutual dyads'

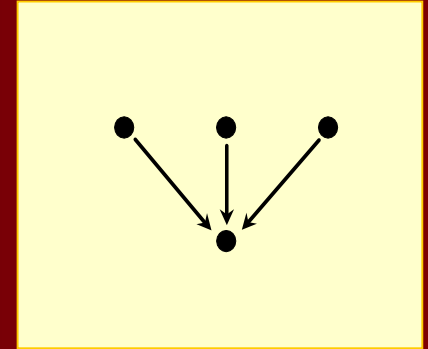
Spatiële correlatie

- mate van agressiviteit



Voor elk model voorspellingen t.a.v. de structurele variabelen

Voorbeeld centraal-slachtoffer- model

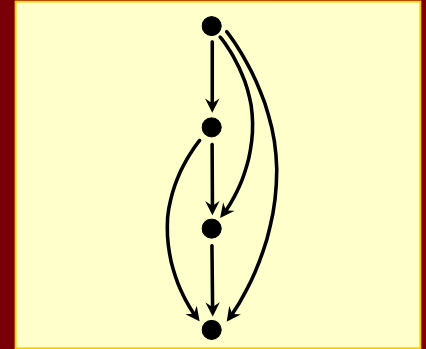


- spreiding 'outdegree' > toeval
- 'indistance', 'outdistance', 'betweenness', 'inreachability', 'outreachability', 'degree', proportie transitieve relaties, spreiding 'indegree' < toeval
- aantal 'strong components' < toeval
- groot verschil in mate van agressiviteit van betrokken kinderen (spatiële correlatie negatief)

Voor elk model voorspellingen t.a.v. de structurele variabelen

Voorbeeld dominantie-model

- proportie transitieve relaties > toeval
- 'indistance', 'outdistance', 'betweenness', 'degree' < toeval
- aantal 'strong components' < toeval
- geen groot verschil in agressiviteit van betrokken kinderen



Deelnemers

Eerste ronde Utrecht Social Development Project (USDP)

- 1100 kinderen uit groep 1
 - 4 à 5 jaar
 - 49,4% meisjes
 - 89% autochtone ouders
 - 84 klassen
 - 51 scholen in de provincie Utrecht en de stad Hilversum
-

Procedure



Analyse

- berekening van structurele variabelen via GRADAP
 - SPSS
 - *geobserveerde* waarden van structurele variabelen versus *verwachte* waarden onder kans (toevalsmodel)
 - verwachte waarden via simulatie (25 × per klas; voor fysieke en algemene agressie)
 - t-toets, Levene's test
-

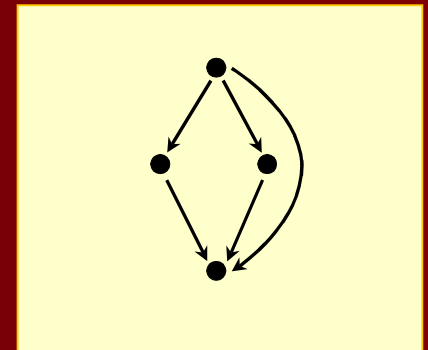
Resultaten: frequenties

- buitenstaanders
 - fysieke agressie: 13%
 - algemene agressie: 14%

- gemiddelde 'outdegree'
 - fysieke agressie: 1,5
 - algemene agressie: 1,5

Resultaten: structureel model

- toevalsmodel verworpen
- bewijs voor combinatie-model
 - fysieke agressie
 - algemene agressie
- echter: 20-25% van de relaties van dader/slachtoffers is wederkerig



Dus:

- Agressie is ook bij kleuters groepsverschijnsel
 - Pleit voor interventie (ook) op groepsniveau (misschien is gedrag van dader/slachtoffer gemakkelijker te beïnvloeden dan dat van agressievere dader)
-

Toekomstplannen

o.a.

- ontwikkeling van structuur
 - dader/slachtoffer
 - meer soorten agressie (incl. verbale, relationele)
 - multiplexe relaties
-